

Nr 180.

Av herr **Arrhén m. fl.**, om anslag till Svenska befolkningsförbundet familjevärnet för upplysningsverksamhet i befolkningsfrågan.

I direktiven för 1941 års befolkningsutrednings verksamhet utsades bl. a.:

»Det är önskvärt, att förutsättningar för en grundlig upplysningsverksamhet i befolkningsfrågan åstadkommas, närmast i syfte att påvisa konsekvenserna i alla dess förgreningar för samhällets och folkets liv av en minskning av befolkningstalet».

Det föreligger i dag ett bestämt upplysningskrav i befolkningsfrågan. Folket har enligt vårt förmenande rätt till upplysning om detta viktiga problem. Den svenska befolkningskrisen är till sin natur så invecklad, att genomsnittsmedborgaren knappast kan tänkas ha förmåga eller vilja att på egen hand sätta sig in i de många ekonomiska och sociala problem, som måste lösas, om folkets framtid skall kunna tryggas. Grundvalen för vår svenska demokrati är det individuella ställningstagandet, men ett individuellt ställningstagande i en fråga förutsätter oundgängligen kunskaper om denna fråga. Inom loppet av det närmaste årtiondet måste den svenska befolkningsfrågan av rent matematiskt fixerbara orsaker komma att avgöras i den ena eller andra riktningen. Blir den avgjord i negativ riktning, nödgas var och en av rikets medborgare under kommande årtionden bära sin andel av följderna. Det skulle knappast kunna anses förenligt med Sveriges demokratiska principer att ställa rikets medborgare inför ett på lång sikt så avgörande val utan att ge dem möjlighet att fritt bedöma de olika utvecklingsmöjligheter, som äro för handen. En saklig och till alla befolkningskikt framträngande upplysning i befolkningsfrågan torde i dagens situation icke kunna betecknas som något annat än tillgodoseendet av en väsentlig demokratisk rättighet för vårt folk.

Synpunkter av bl. a. denna art föranledde bildandet av Riksförbundet svenska familjevärnet den 2 juni 1941. Namnet har sedermera ändrats till Svenska befolkningsförbundet familjevärnet. I förbundets stadgar lyder första paragrafen:

»Befolkningsförbundet, som är partipolitiskt neutralt, har till uppgift: att söka väcka svenska medborgare till ansvarsfull insikt om befolkningsfrågans betydelse som vårt folks livsfråga och till förståelse för och medverkan till de åtgärder, som måste anses nödvändiga för att länka befolkningsutvecklingen i önskvärd riktning;

att självt framföra eller understödja från annat håll framförda förslag ägnade att främja en positiv befolkningspolitik och särskilt sådana, vilka avse att underlätta familjebildningen och lätta de ekonomiska och andra bördor, som åvila familjer med barn, samt att jämväl beakta de utom äktenskapet födda barnens rätt;

att stödja sådana åtgärder, som ha till syfte att motverka förökning av ärftligt undermåliga individer, och att understödja förslag och medverka till åtgärder, som syfta till bibehållandet och förkovrandet av en stark och sund svensk folkstam;

samt

att i ekonomiska, sociala och familjerättsliga frågor lämna medlemmarna upplysning, råd och hjälp.»

Till förbundets ordförande valdes professor Sten Wahlund, till v. ordförande docent Folke Borg, Uppsala, och dåvarande 1:e stadsläkaren i Häl-singborg, numera 1:e provinsialläkaren, med. dr Gunnar Fischer. Bland centralstyrelsens medlemmar märkas f. n. bl. a. professorn Curt Gyllenswärd, generaldirektören Axel Höjer, landshövdingen Reimer Johansson, riksdagsmannen Verner Hedlund, fröken Karin Collin, riksdagsledamoten fru Ebon Andersson, rektorn Herman Stolpe, försäkringsdirektören Valdemar Odhnoff, bankdirektören Olof Norbeck, docenten Hannes Hyrenius, professorn Arvid Wallgren, rektorn Stellan Arvidsson m. fl. Organisationen utger tidskriften »Svenska familjevärnet» samt har utarbetat och spritt broschyrer med objektivt hållen upplysning i befolkningsfrågan. På försommaren 1943 etablerade förbundet en pressbyrå, vilken redan hunnit få betydelse som förmedlare av ett sakligt upplysningsmaterial.

Förbundet framträdde inför offentligheten med en den 27—29 september 1941 anordnad konferens i befolkningsfrågan på Jakobsbergs folkhögskola i samarbete med Sparfrämjandet, Folkbildningsförbundet och Sparpropagandan-Kooperativa förbundet samt anordnade den 7—10 januari 1942 en ungdomskonferens på Vår gård, Saltsjöbaden, i samarbete med Svenska sparbanksföreningen, Svenska försäkringsföreningen och Sparpropagandan-Kooperativa förbundet. Vid det senare tillfället voro representanter för Ungsvenskarna, Högerns ungdomsrörelse, Folkpartiets ungdomsförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund och Socialdemokratiska ungdomsförbundet inbjudna och representerade med ett 60-tal medlemmar. Vid denna konferens antogs enhälligt följande resolution:

»Deltagarna i Ungdomskonferensen rörande befolkningsfrågan, tillhörande Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Folkpartiets ungdomsförbund och Ungsvenskarna, Högerns ungdomsförbund, vilka understryka behovet av en positiv inställning till barnen, såväl individuellt som samhälleligt, samt till familjen som ett värde både för individen och nationen anse.

att befolkningsfrågan är en hela det svenska folkets gemensamma, betydelsefulla angelägenhet,

att befolkningspolitikens målsättning bör inriktas på att den framtida befolkningen i produktionsåldrarna ej får minska,

att ytterligare åtgärder böra vidtagas för att underlätta familjebildningen,

att kostnaderna för barnen i så stor utsträckning som möjligt böra bäras av hela folket gemensamt,

att de bästa förutsättningar böra med det allmännas stöd beredas de födda barnen: skapandet av goda hem, medborgerlig fostran och karaktärsdanning, social- och näringshygieniska åtgärder, utvidgad skol- och yrkesutbildning m. m.,

att undervisningen i hem- och barnavård utbygges, sexualundervisningen och sexualupplysningen utvidgas,

att frågor rörande arvsbiologiska förhållanden böra bli föremål för fortsatt fackmässig utredning och

att åtgärder vidtagas för att förebygga provocerade och spontana aborter.»

Därutöver ha två tiodagarskurser varit anordnade på Gripsholms folkhögskola med ekonomiskt stöd av Sparbanksföreningen, Sparfrämjandet, Sparpropagandan-Kooperativa förbundet. Den första av dessa kurser anordnades sommaren 1942 och den andra sommaren 1943. Varje kurs hade ett 80-tal deltagare, rekryterade från socialtjänstemanna- och lärarkårerna, ungdoms- och ideella organisationer samt jordbrukets föreningsrörelse. Vidare ha ett flertal andra mindre kurser hållits i olika delar av landet.

På ett 30-tal platser ha ortsföreningar bildats, avsedda att utgöra fora för ett upplysningsarbete på befolkningsfrågans område. Uppgiften är, såsom organisationen fattat den, att inom vårt folk bereda jordmänen för en ny positiv inställning till hem och familj samt för den nya uppläggning av de befolkningspolitiska åtgärderna, som torde visa sig oundgängligen nödvändig. Genom att anordna utställningar och skapa organ för barnklädersbyte o. s. v. ha lokalavdelningarna i stor utsträckning kraftfullt bidragit till att för allmänheten praktiskt levandegöra befolkningsfrågans sociala och ekonomiska problem.

Svenska befolkningsförbundet familjevärnet bedriver alltså sitt arbete som en upplysningsverksamhet av rent objektiv art. Det vinnlägger sig, som här påvisats, särskilt om sträng politisk neutralitet, i medvetande om att dagens politiska meningsskiljaktigheter ha ringa betydelse i jämförelse med morgondagens befolkningspolitiska intressegemenskap. Förbundet söker och har hittills på ett anmärkningsvärt skickligt sätt lyckats uppnå kontakt med ett stort antal opinionsbildande organisationer och pressor-

gan och har för avsikt at fortsätta på denna den sakliga upplysningens väg och genom spridandet av sitt tidningsorgan och sina ströskrifter, genom ytterligare effektivisering av sin pressbyrå, genom anordnandet av konferenser med olika intressegrupper, kurser, föredrag, filmföreläsningar och framträdande i radio i vidast möjliga kretsar sprida förståelse för sina syften och kunskaper om befolkningsfrågans aktuella läge. Organisationen, som under betydande svårigheter arbetar med insamlade medel — bland de större bidragsgivarna märkas Svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen, kooperativa förbundet, försäkringsbolagen och Sveriges sparbanker — har heltidsanställt en ombudsman och expeditionell arbetskraft samt har därutöver lyckats till sig knyta intresserade och skickliga krafter, som var på sitt håll arbeta för förbundets syften. Det torde icke vara oberättigat att göra det konstaterandet, att den välvilliga och förväntansfulla inställning, som den svenska pressen och allmänheten i dag intaga inför ett befolkningspolitiskt nybyggnadsprogram och som på många sätt kraftfullt dokumenterats, knappast kunde varit densamma, om icke Svenska befolkningsförbundet på eget initiativ ställt sig i spetsen för upplysningsarbetet och lagt upp detta efter objektiva och strikt demokratiska svenska linjer. Det torde icke heller vara oberättigat att konstatera, att förbundet utgör en tillgång av i dessa kritiska år synnerligen värdefull art.

Mot bakgrunden av det inledningsvis sagda samt med hänvisning till det här tidigare citerade avsnittet ur direktiven för den av regeringen tillsatta befolkningsutredningen ligger alltså Svenska befolkningsförbundets arbete i linje med de intentioner, som från statsmakternas sida kommit till uttryck. Det synes oss vara av utomordentligt stor betydelse, att en dylik verksamhet i nuvarande läge får fortsätta sin löftesrika utveckling, desto mera som det synes oss ytterst beaktansvärt, att initiativet till detta arbete spontant framstrungit och påbörjats ur folkets egna led av uteslutande altruistiska motiv.

Det synes oss icke råda minsta tvivel om att viktiga skäl föreligga för att ge Svenska befolkningsförbundet familjevärnet ekonomiska möjligheter att aktivisera sin upplysningsverksamhet och att statsmakterna härigenom tillgodogöra sig ett värdefullt kapital av kunskap, arbetsvilja, duglighet och intresse för uppgiften och stödja en verksamhet, som uppenbarligen helt sammanfaller med deras egna synpunkter på problemet och genom sin ledning erbjuder garantier för sans och omdöme och vilja att beakta alla befolkningsgruppers berättigade intressen.

De kostnader, som för den framtida verksamheten te sig som mest oundgängliga, torde hänföra sig till förbundsexpedition och propagandautgifter. Ett överslag ger vid handen, att kronor 60 000: — äro erforderliga, om organisationen skall kunna bedriva en verksamhet av den art, som här åsyftas och redan planeras.

Med stöd av det ovan sagda tillåta vi oss alltså hemställa,

att riksdagen till Svenska befolkningsförbundet familjevårnet för bedrivande av objektiv upplysningsverksamhet om vår befolkningsfrågas allmänna läge och förutsättningarna för dess lösning ville bevilja ett reservationsanslag av kronor 60 000: —.

Stockholm den 22 januari 1944.

Erik Arrhén.

Josef Hagman.

Ragn. Bergh.

Axel Mannerskantz.

K. E. Johanson.

Gust. Elofsson
i Vä.

C. P. V. Gränebo.

H. Sten.

John Sandén.

John Gustavson
i Guntorp.